

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ
ВІДДІЛ ДИДАКТИКИ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ТА СПЕЦІАЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ РОЗВИТКУ ДИТИНИ
ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ЛАБОРАТОРІЯ ПСИХОДИДАКТИКИ
ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО
БРЕСТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БРДУ ІМЕНІ О. С. ПУШКІНА (БІЛОРУСЬ)
ВИЩА ШКОЛА ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ІМЕНІ Я. А. КОМЕНСЬКОГО У М. ЛЕШНО (ПОЛЬЩА)
ГРОДНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЯНКИ КУПАЛИ (БІЛОРУСЬ)
ДЕРЖАВНА ВИЩА ПРОФЕСІЙНА ШКОЛА ІМЕНІ ПРОФЕСОРА СТАНІСЛАВА ТАРНОВСЬКОГО
У М. ТАРНОБЖЕГ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ДЗО «ГРОДНЕНСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ РОЗВИТКУ ОСВІТИ» (БІЛОРУСЬ)
ЖЕШУВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
КАЗАХСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. АБАЯ (КАЗАХСТАН)
ПУБЛІЧНИЙ ІНСТИТУТ «ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР ПРОСВІТИ» (ЛИТВА)
ТРАКАЙСЬКИЙ ЦЕНТР РОЗВИТКУ ДОРΟΣЛИХ (ЛИТВА)
УНІВЕРСИТЕТ САСКАТЧЕВАНА (КАНАДА)

***ВІСНИК ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-
ДОСЛІДНОЇ ЛАБОРАТОРІЇ ДИДАКТИКИ
ІМЕНІ ЯНА АМОСА КОМЕНСЬКОГО***

Випуск 2 (21)

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ
ПСИХОДИДАКТИКИ: ФІЛОСОФСЬКІ,
ПСИХОЛОГІЧНІ ТА ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ**

Матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції
(м. Умань, 21–22 травня 2020 року)

Умань
2020

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР ТА ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ЗБІРНИК:

Осадченко Інна, д-р. пед. наук., професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васьківська Галина, д-р. пед. наук, проф., зав. відділом дидактики Інституту педагогіки НАПН України;

Велскоп Войцех, д-р. соціолог. наук, проректор з організації навчання та якості освіти Вищої школи бізнесу і наук про здоров'я в Лодзі;

Демченко Ірина, д-р. пед. наук, проф., декан факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Івлєва Надія, канд. пед. наук, доц. Казахського національного педагогічного університету імені Абая;

Коберник Олександр, д-р. пед. наук, проф., зав. кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Кочетова Наталія, канд. фіз.-мат. наук, декан факультету початкової освіти Самарського державного соціально-педагогічного університету;

Кравченко Оксана, д-р. пед. наук, проф., декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Лякішева Анна, д-р. пед. наук, проф. Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки;

Максимук Лариса, канд. пед. наук, доц. кафедри іноземних мов Брестського державного університету імені О. С. Пушкіна;

Сергейко Світлана, канд. пед. наук, доц., ректор ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти»;

Тарантей Віктор, д-р. пед. наук, проф., зав. каф. педагогіки та соціальної роботи ДЗ «Гродненський державний університет імені Янки Купали»;

Тарантей Лариса, канд. пед. наук, доц., декан ДЗ «Гродненський обласний інститут розвитку освіти».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Штефан Людмила, д-р. пед. наук, проф., завідувач кафедри історії педагогіки і порівняльної педагогіки Харківського національного педагогічного університету імені Григорія Сковороди;

Данилюк Оксана – канд. філол. наук, доц., зав. кафедри філології та методики початкової освіти Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

ТЕХНІЧНИЙ РЕДАКТОР:

Будегай Вікторія – лаборант кафедри педагогіки та освітнього менеджменту Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

*Рекомендовано до друку вченою радою факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 18.05.2020 р.).*

Мова видання: українська, російська, польська, англійська, китайська

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації серія КВ №19704 – 9504Р від 21.12.2012 р.

Вісник Польсько-української науково-дослідної лабораторії дидактики імені Я. А. Коменського. В53 Вип. 2(21): Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти: матеріали 4 Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Умань, 21–22 трав. 2020 р.) / МОН України, НАПН України, Ін-т педагогіки [та ін.]; [редкол.: Осадченко І. (голов. ред. та відп. за вип.), Васьківська Г., Велскоп В. [та ін.]. – Умань : Візаві, 2020. – 154 с.

До збірника увійшли матеріали Четвертої Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми сучасної психодидактики: філософські, психологічні та педагогічні аспекти». Основна тематика представлених доповідей відповідає напрямкам роботи конференції: психодидактика та психопедагогіка: від історії та теорії – до практики (філософські, педагогічні, психологічні та соціальні аспекти); сучасні особливості навчання та виховання у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та післядипломної освіти на засадах традиційного, інклюзивного та інтегрованого підходів; порівняльний аналіз та ретроспектива психодидактичних (психопедагогічних) ідей; лінгводидактика та лінгвопсихологія: історичні та сучасні аспекти.

УДК 37.0(477:438)(06)

ЗМІСТ

<i>Авраменко Оксана.</i> Особливості адаптації дітей раннього віку в закладах дошкільної освіти.....	7
<i>Андросова Анна.</i> Суть прокрастинації та способи протидії.....	11
<i>Бойченко Валентина.</i> Особливості формування готовності майбутніх учителів до полікультурного виховання (в контексті розвитку педагогічного мислення).....	12
<i>Будегай Вікторія.</i> Педагогічні ідеї Я. А. Коменського щодо особистості учителя у порівнянні з ідеями сучасних науковців (на прикладі праці Р. Бойца «Поради викладачам-початківцям»).....	15
<i>Васьківська Галина.</i> Психодидактичні особливості дистанційного навчання у сучасних кризових умовах.....	18
<i>Габінська Алла (Габинская Алла).</i> Гуманізація як стратегія и тактика отечественного образования.....	20
<i>Голуб Ніна.</i> Асоціативні методи в теорії й практиці навчання української мови в закладах загальної середньої освіти.....	24
<i>Гупан Нестор.</i> Потенціал шкільної історії у розвитку критичного мислення учнів.....	27
<i>Дука Тетяна.</i> Дошкільна лінгводидактика: від минулого до сьогодення.....	30
<i>Дячук Павло; Перфільєва Людмила.</i> Теорії зарубіжних та українських учених про походження життя на землі, що вивчаються в курсі «Природознавство».....	35
<i>Жумаділаєва Айгерим (Жумадиллаєва Айгерим).</i> Проблемы и перспективы преподавания географии в школе на английском языке.....	39
<i>Журавко Тетяна.</i> Використання нетрадиційних технік та матеріалів для розвитку креативності учнів на заняттях гурткової роботи.....	41
<i>Івлєва Надія; Жетпісбаєв Жулдиз (Ивлева Надежда. Жетписбаева Жулдыз).</i> Потенціал курса географии в выборе будущей профессии школьников.....	44
<i>Іщенко Людмила.</i> Творча індивідуальність як педагогічна категорія.....	47
<i>Карнаух Леся.</i> Особливості впливу батьків на процес формування почуття захищеності дошкільника у сучасній сім'ї.....	51
<i>Коберник Олександр.</i> Педагогічні та психологічні основи	

категорії «виховання».....	52
<i>Кожем'якіна Ірина.</i> Сучасний формат післядипломної освіти вчителя початкових класів.....	56
<i>Кононець Наталія.</i> Дидактичний потенціал хмарної платформи Zoom cloud meetings для проведення вебінарів та відеолекцій.....	60
<i>Косянчук Сергій.</i> Соціально спрямовані освітні ситуації як визначник у проєктуванні життєвих стратегій здобувачів профільної освіти.....	63
<i>Котлова Людмила; Котловий Сергій.</i> Чесність особистості в історичній педагогічній парадигмі.....	68
<i>Кравчук Інна.</i> Підготовка майбутніх вчителів іноземної мови до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності...	73
<i>Кравчук Неля.</i> Інноваційні технології розвитку психологічних ресурсів особистості як чинника професійної стійкості майбутнього психолога: стресостійкість та тайм-менеджмент.....	76
<i>Кришмарел Вікторія.</i> Основні підходи до роботи з візуальними джерелами через запитання.....	80
<i>Малієнко Юлія.</i> Теоретичні аспекти інтегрованого підходу до реалізації компетентнісно орієнтованого навчання історії.....	87
<i>Мельникова Ольга.</i> Психолого-педагогічні чинники формування моральних установок сучасних дошкільників.....	90
<i>Мороз Ірина.</i> Формування медіаграмотності страшокласників засобами практикуму «Історія України в джерелах»	93
<i>Мороз Петро.</i> Особливості інтегрування медіаосвіти в практикум «Історія України в джерелах».....	95
<i>Осадченко Інна.</i> Загальні аспекти сутності поняття «академічна доброчесність»	98
<i>Підлипняк Ірина.</i> Підготовка педагогів дошкільної освіти крізь призму сьогодення.....	99
<i>Пометун Олена.</i> Розвиток критичного мислення і медіаграмотності учнів: потенціал і проблеми.....	105
<i>Ремех Тетяна.</i> Учнівські дебати за кордоном та в Україні: порівняльний аналіз.....	109
<i>Рябошанка Ольга.</i> Психолого-педагогічні особливості підготовки вчителів до гуманізації освітнього процесу.....	114
<i>Сергійчук Олена; Багно Юлія; Хмельницька Олена; Ткаченко Лариса.</i> Самостійна робота студентів як важлива складова освітнього процесу в умовах дистанційного навчання.....	117

<i>Соколова Світлана (Соколова Светлана).</i> Естетика народной тряпичной куклы в развитии художественно-творческих способностей у учащихся начальных классов.....	122
<i>Стеценко Надія.</i> Особливості формування організаційної культури керівника освітнього закладу... ..	131
<i>Тодоровська Олена.</i> Життєвий успіх, як критерій стресостійкості особистості психолога в сучасному суспільстві....	136
<i>Трофайла Наталія.</i> Сучасні дослідження в галузі лінгводидактики.....	139
<i>Чутора Єлизавета (Чутора Елизавета).</i> Формирование национального самосознания у учащихся учреждений общего среднего образования.....	143
<i>Шелестова Людмила.</i> Зміст навчання як чинник розвитку творчих здібностей учнів старшої школи.....	148

креативними. Інтерактивне навчання дає можливість здійснити підготовку вчителя іноземної мови, здатного до саморозвитку і творчості як під час навчання у ЗВО, так і у подальшій професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Кравчук І. О. Розвиток креативного мислення на уроках англійської мови. *Теоретико-методичні засади вивчення англійської мови (партнерство школи й університету)*: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конференції (м. Умань, 30 березня 2018 р.). Умань, 2018. С. 146–149.
2. Нова українська школа. Концептуальні засади нової української школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення 30.03.2020)
3. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. Київ, 2004. 192 с.
4. Попель О. В. Роль інтерактивних технологій у викладанні іноземної мови у немовних вишах. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія: Педагогіка і психологія. 2016. № 2. С. 355–360.
5. Терещенко А. О. Інтерактивні технології у формуванні організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія: Педагогічні науки. 2016. Вип. 135. С. 136–138.

Кравчук Неля,

к. пед. н., старший викладач кафедри психології та педагогіки розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Україна

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПСИХОЛОГІЧНИХ РЕСУРСІВ ОСОБИСТОСТІ ЯК ЧИННИКА ПРОФЕСІЙНОЇ СТІЙКОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА: СТРЕСОСТІЙКІСТЬ ТА ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ

Велика кількість різних видів інтенсивного стресового впливу викликають різні форми дезадаптації, нервово-психічні і психосоматичні порушення, посттравматичні стресові розлади. Інтенсивний стрес-вплив субекстремальних обставин на людину може бути настільки сильним, що особистісні властивості вже не відіграють вирішальної ролі в розвитку посттравматичного стресового розладу, який може розвинути практично в кожній здоровій і емоційно стійкої людини. Тому в сучасних умовах

актуальним є виявлення чинників і розробка технологій, що сприяють розвитку психологічних ресурсів особистості в стресових ситуаціях.

У роботах педагогів і психологів І. Андріаді, М. Алімової, Л. Борисовой, І. Дімури, Ф. Зіятдінова, В. Турченко, Г. Нагорної, З. Каргієва, З. Курлянд, О. Ржаннікової, В. Пенькова та інших відображені різні підходи до проблеми професійної стійкості особистості [1].

Інноваційними технологіями розвитку психологічних ресурсів особистості є стійкість до стресів, що являє собою здатність людини витримувати стресові навантаження без негативних наслідків. Як підкреслював С. Корсаков, чим «більш гармонійно поєднані всі існуючі властивості, складові особистості, тим більше вона стійка, урівноважена і здатна протистояти впливам, які прагнуть порушити її цілісність» [4].

У процесі професійної підготовки майбутній психолог повинен сформуватися як активний суб'єкт діяльності, як зріла особистість з розвинутими професійно-важливими якостями (В. Панок, Н. Чепелева, О. Бондаренко) [1].

Аналіз наукової літератури з теми дослідження показав, що в сучасній психологічній науці існують різні підходи до визначення поняття «стресостійкість» й сьогодні, незважаючи на велику кількість праць з даної проблематики, немає «ясності в розумінні суті стресостійкості, її структури, ролі психіки в її забезпеченні» (В. О. Бодров). Так, під терміном «стресостійкість» розуміють такі окремі його складові, як емоційна стійкість, стрес-резистентність, фрустраційна толерантність та ін. [8].

Під терміном «стресостійкість» С. Субботін розуміє такі приватні його складові, як емоційна стійкість, психологічна стійкість до стресу, стрес-резистентність, фрустраційна толерантність.

Особливо велике значення придбало вивчення феноменів стійкості організму і особистості у зв'язку зі зміною ролі і питомою вагою інформаційного чинника. В. Медведєв вважає, що значущість корисної інформації різко збільшилася, і це робить вплив на формування стійкості [6].

В той же час з'являються механізми забезпечення інформаційного захисту від надмірної або від непотрібної інформації. Особлива увага звертається на формування позитивного образу стресової ситуації, навчання когнітивному аналізу ситуації,

прогнозування поведінки в залежності від обставин, актуалізацію навичок довільної релаксації та напрацювання досвіду застосовування прийомів і формул конструктивного реагування в стресових ситуаціях.

Але низька задоволеність, викликана іншими причинами (внутрішньоособистісний конфлікт, професійні невдачі, неможливість задоволення основних потреб і ін.), може приводити до підвищення емоційної нестабільності. Перше впливає на друге, друге – на перше; загальний негативний ефект при цьому постійно підтримується на високому рівні або підвищується. Підтверджує сказане і виявлена в дослідженні негативна кореляційна залежність між оптимальністю мотиваційного комплексу і рівнем емоційної нестабільності особистості майбутнього професіонала. Чим оптимальніше мотиваційний комплекс, чим більше активність психолога мотивована самим змістом практичної діяльності, прагненням досягти в ній певних позитивних результатів, тим нижче емоційна нестабільність, і навпаки, чим більше діяльність фахівця обумовлена мотивами уникнення, бажанням «не сплохувати», тим вище рівень емоційної нестабільності [6]. Таким чином, вищевикладене свідчить про те, що:

1. Стресогенність психологічної діяльності обумовлена мірою і кількістю труднощів, що виникають при вирішенні практичних завдань.

2. Труднощі професійної діяльності є специфічними для кожного етапу професійного самовизначення.

3. Психологічні утруднення детерміновані, з одного боку («зовнішній» чинник), складністю професійної ситуації, а з іншої («внутрішній» чинник) – суб'єктно-діяльними і особистими властивостями студента-психолога.

4. Особистісні риси і психологічні уміння, що визначають успішність подолання стресогенних чинників, – стресостійкість, пов'язана з рівнем сформованості професійної майстерності майбутнього фахівця.

5. Рівень професійної майстерності визначає специфічність впливу на психолога труднощів, що виникають в практичній діяльності.

6. Труднощі роблять позитивний (стимулюючий) вплив на психологів високого рівня професійної майстерності і негативно

(дезорганізуюче) позначаються на діяльності фахівців низького рівня майстерності.

7. Основна роль в подоланні труднощів, супроводжуючих робочий, учбовий процес, належить відповідно конкретному етапу психологічної діяльності професійно-психологічним умінням майбутнього психолога.

8. Стресостійкість психолога залежить від сформованості загальних і спеціальних психологічних умінь і інтелектуального розвитку, що характеризують фахівця як суб'єкта діяльності, і від особливостей структурних елементів особистості.

Стресогенна ситуація в професійній або будь-якій іншій діяльності викликає комплекс процесів оцінки, узгоджень, врегулювань при взаємодії людини із стресорами. Величезну роль в цих процесах відіграє нервово-психічна стійкість особистості, складовими якої є: здібність до повноцінної самореалізації, особистісного зростання зі своєчасним і адекватним вирішенням внутрішньоособистісних конфліктів, відносну стабільність емоційного стану і сприятливого настрою: здібність до емоційно-вольової регуляції; адекватну ситуації мотиваційну напруженість. Стійкість охороняє особистість від дезинтеграції і особистісних розладів, що особливо важливе в процесі професійного самовизначення майбутніх фахівців. Саме тому пріоритетним в процесі професійного становлення психологів виступає необхідність впровадження в систему підготовки інноваційних технологій розвитку психологічних ресурсів особистості.

Отже, аналіз особливостей генезису психологічного стресу свідчить про те, що в його основі лежать когнітивні процеси, що відображають реальні і уявні умови стресогенних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Каргиева З. К. Формирование профессиональной устойчивости студентов университета: авто-реф. дис. соискание научной степени канд. пед. Наук. Ленинград, 1983. 16 с.
2. Олійник О. О. Психологічний аналіз понять емоційної, психологічної та стресостійкості. *Вісник Харківського університету*. Харків, 2004. № 617. С. 96–100.
3. Роман К. Д. Механізми формування стресостійкості особистості. *Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка АПН України* / за ред. С. Д. Максименка. Київ, 2004. Т. 6. Вип. 7. С. 155–162.
4. Тигранян Г. А. Стресс и его значение для организма. Москва: Наука, 2008. 174 с.